

ЗАКОН

**ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

(Обн., ДВ. бр. 79 от 13.10.2015 г., изм. и доп., ДВ. бр. 98 от 9.12.2016 г., изм., ДВ. бр. 105 от 30.12.2016 г., изм., ДВ. бр. 58 от 18.07.2017 г., изм. и доп., ДВ. бр. 99 от 12.12.2017 г., изм., ДВ. бр.24 от 16.03.2018 г.)

§ 1. В чл. 3, ал. 2 се създава нова т. 12:

„12. Зачитане на отговорността, правата и задълженията на родителите и законните настойници за възпитанието на децата и учениците, в съответствие с чл. 5 и чл. 14, т. 2 от Конвенцията за защита на правата на детето (приета от ОС на ООН на 20.11.1989 г. ратифицирана с решение на Великото народно събрание от 11.04.1991 г. - ДВ, бр. 32 от 23.04.1991 г., в сила от 3.07.1991 г.)“.

§ 2. В чл. 11 се създава нова ал. 3:

„(3) Институция в системата на предучилищното и училищното образование може да включва деца и ученици в дейности, осъществявани по проекти, програми и инициативи на юридически лица с нестопанска цел, само след като информира родителите или законните им настойници за целите и съдържанието на дейностите и получи тяхното изрично писмено съгласие“.

МОТИВИ

Настоящият законопроект има за цел да въведе конкретни гаранции за зачитане на правата и отговорностите на родителите относно ценностното и идеологическо възпитание на децата и учениците от страна на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Международните актове по правата на човека изрично гарантират, че родителите имат права, отговорности и задължения за възпитанието на децата, които държавата, в лицето на образователната система, не може да отнема, ограничава или замества.

Така например:

- в **чл. 18, т. 5 от Международния пакт за гражданските и политическите права** е предвидено, че „държавите-страни по този пакт се задължават да зачитат свободата на родителите или на законните настойници, да осигуряват религиозното и моралното възпитание на своите деца съобразно собствените си убеждения“.
- **чл. 2 от Протокол № 1 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи** постановява, че държавата следва да „уважава правото на родителите да дават на своите деца образование и обучение в съответствие със своите религиозни и философски убеждения“.
- в **чл. 5 от Конвенцията на ООН за правата на детето** на държавите е възложено да зачитат отговорностите, правата и задълженията на родителите, респ. на законните настойници, да осигуряват по начин, съответстващ на развитието на способностите на детето, подходящи насоки и ръководство в упражняването от него на правата, признати в тази Конвенция“. **Пак там, в чл. 11, т. 2** е закрепено задължението на държавите-страни по конвенцията „да осигурят ръководството на детето при упражняването на това негово право по начин, съответстващ на развитието на способностите на детето“.

В контекста на тези задължения, предвидени в международните договори, по които Република България е страна, следва да се подчертае, че действащият Закон за предучилищното и училищното образование съдържа редица дефицити. Свободата на родителите да осигуряват ценностното възпитание на децата в съответствие със своите убеждения не е напълно гарантирана, не е включена и сред принципите, на които следва да се основава образованието като национален приоритет (чл. 3, ал. 2). Тъкмо обратното, тази свобода е практически отнета в полза на държавата, която чрез институциите на предучилищното и училищното образование разполага с всички механизми и възможности да насочва и контролира идеологическото формиране на децата и учениците без оглед на мнението и отношението на техните родители или настойници.

В чл. 11, ал. 2 от закона е въведено необходимото и важно ограничение, че: „в системата на предучилищното и училищното образование не се допуска налагането на идеологически и/или религиозни доктрини“. Заедно с това обаче не са предвидени реални и конкретни механизми срещу налагането на идеологически, в т.ч. ненаучни, доктрини. Свидетели сме, че в институции от системата, децата и учениците са включвани в дейности по различни проекти, програми и инициативи на неправителствени организации. Част от тези дейности са полезни, допринасят за постигане на образователните цели и се основават на универсално споделени ценности и идеи, в съответствие с достиженията на съвременната наука. Други подобни дейности обаче са подчинени на идеологически възгледи, по които няма научен консенсус или дори са лишени от авторитетна научна основа и аргументация. По този начин в детските градини и училищата потенциално могат да проникват и да бъдат представяни и

налагани като универсални различни идеологически постановки, които в науката и в обществото са противоречиво възприемани, а част от родителите напълно отхвърлят, защото не съответсват на техните философски убеждения. Такива дейности оказват влияние върху формирането на мирогледа и ценностната ориентация на подрастващите, без обаче техните родители и настойници да имат предвидената в международните актове по правата на човека свобода да се грижат и да „ръководят“ ценностното и идеологическо развитие на своите деца. Това е етатистки подход, при който държавата е монополизирала този въпрос в разрез с правата на родителите.

Проблемът възниква с особена отстрота, когато в образователната система са допускани недържавни организации, които провеждат свои инициативи.

Типичен пример в това отношение са различните анкети, обучения, открити уроци, разпространение на информационни материали и др.под., осъществявани от неправителствени организации, които са базирани на джендър-идеологията – т.е. на ненаучната теория, че полът се определя не от биологичното зачатие и генетичния код на човека, а от неговия личен психически и волеви избор и самоидентификация. В съчетание с липсата на възможности за контрол от страна на родителите по отношение на доктрините и идеологиите, които се разпространяват в институциите на предучилищното и училищното образование, практическият резултат е – индоктриниране на децата и учениците с идеологически доктрини в нарушение на цитираната забрана по чл. 11, ал. 2 от закона.

Ето защо, този законопроект предлага:

1. Изрично включване на свободата на родителите да осигуряват ценностното възпитание на децата и учениците в съответствие със своите убеждения, като един от основните принципи на образованието в Република България, в съответствие с международните актове по правата на човека.
2. Въвеждане на принципа на информираното съгласие, който гарантира на родителите, че могат да осъществяват ефективен контрол върху идеологическите и ценностни аспекти на образованието, когато неправителствени организации са допускани в институциите на предучилищното и училищно образование да осъществяват дейности по проекти, програми и инициативи и да разпространяват информационни материали.

Прилагането на предложените със законопроекта разпоредби не налага промени в структурата на администрацията или в бюджета и финансирането на образователната система.

ВНОСИТЕЛИ: